

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . . 6 „
Negyed évre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.
Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

Jegyzetek egy vezérczikkhez.

A „Magyar Szó“ a protestáns egyház érdekeit, törekvéseit, gyűléseit nagy figyelemmel kíséri, s már az által is nagy szolgálatot tesz a protestáns egyházaknak, hogy a közvélemény elé viszi ügyeinket. Hiszen az egyházi lapok régóta irnak azokról, a mikről a „Magyar Szó,“ de mi tagadás benne, csak a lelkészek olvassák, — felügyelőink vajmi csekély számban, államférfiaink éppen nem. A politikai lap a politikai közvélemény elé terjeszti ügyeinket, napirenden tartja, a politikai mozgató erők közé véteti; miatta más lapok is kénytelenek foglalkozni a fölvetett kérdésekkel.

Érdekes figyelemmel kísérni, hogyan tánczolnak a tojások között az egyes hírlapok! Nehéz dolog szabadelvűnek is lenni, pápistának is, nehéz dolog az 1848-i vívmányokért lelkesíteni, s a pápista kiváltságokat is megmenteni!

Ritka példája a tojástáncznak a „Magyar Állam“ vezérczikke az 1848. évi XX. t.-czikkről.

Tudvalevő, hogy a „Magyar Szó“ ezen törvényezik végrehajtását sürgeti most. Ehhez szól hozzá a „Magyar Állam,“ mely nyíltan pápista, de egyszersmind a legtöbb kérdésben 1848-as színű lap is.

Érdemes megfigyelni: hogyan vezeti a kérdést olvasói elé!

„Olyanok is vannak, a kik még ma is a gályákat emlegetik, noha jól érzik, hogy a protestáns uralom virágkorában élnek.“ Van okunk és jogunk a gályákat emlegetni, mert elveink terjedésének azzal vetett gáncsot a r. kath. egyház, hogy fegyveres erőszakkal, szivtelen kegyetlenséggel üldözte azt, a ki a tiszta evangéliomot hirdette; emlegethetjük, mert letagadhatatlan történelmi tény; emlegetjük, bár a r. kath. egyház

rossz néven veszi; van is oka szégyelni, hogy valaha olyan módhoz nyult, mert másképp nem bírta szegény ellenfelét legyűrni. Börtönbe, gályára hurczolta az evang. papot, tanítót, kiüldözte kunyhójából az evang. jobbágyot, palotájából az evang. főurat, s a magyar helyébe tótot, németet telepített a magyar állam bőkezűségéből királyi gazdagsággal elhalmozott pápista püspök. Így hálálta meg a magyar királyok bőkezűségét!

De hát a r. kath. egyház nem emlegeti vértanúit és szenvedéseit? nem avatta-e boldogjai és szentjei közé még azokat is, a kik nekünk világszerte, agyafúrt ravaszsággal, páratlan köszívűséggel a szenvedéseinket okozták?

Kell is nekünk a gályarabokat emlegetni, mert a pápista egyház ma is kész és képes volna az evangéliom hirdetőit gályarabsággal sanyargatni, ha ereje volna hozzá; hiszen a Syllabus is, meg más nyilatkozatok is, nem is csinálnak ebből titkot! Krisztusi szeretet ide, XX-dik század oda: első a pápaság érdeke!

„A vallások és felekezetek egyenjogúságának elismerését talán senki sem veszi tagadásba.“ Dehogy nem, maga a „M. Á.“ is, a pápa is, — a kormány is, a tapasztalat is! A „M. Á.“ még mindig feltűnővé teszi, mikor prot. „püspök“-ről ír, a magáét egyháznak, a protestánsokét felekezetnek nevezi; a pápa „mételty“-nek nevezi a protestantismust, s püspökei esküt tesznek az eretnekség kiirtására „pro posse,“ a kormány a r. kath. ünnepeket megtartja és megtartatja, még protestáns hivatalnokaival is, a többi egyház ünnepeivel nem törődik; a tapasztalat bizonyítja, hogy törvényhozásban, társadalomban, előnyök élvezetében uralkodó vallás a r. kath. „A törvénynek ez a lényeges része végrehajtott, sőt a Tiszakorszak alatt és ma is aránytalanul kedvezőbb helyzetben van a protestantismus, mint a kath

vallás.“ A protestáns ember el sem tudja gondolni: mily adatokra, tényekre gondolhat a r. kath. író, mikor ilyen merész állításokat kockáztat meg. Hiszen az is, a mit közvetlen e szavak után vet oda, ellene bizonyít: „a congruarendezéssel pláne messze megelőzték a nem-katolikusok egyházunkat.“ A congruának megfelelő kiegészítést kapják a r. kath. papok is, pedig egyházuk ezer év óta annyi javait élvezi az államnak, hogy rég kielégítve kellene magát vallania, ha egy kis méltányosság volna benne, a telhetetlenség helyett. Főpapjai úsznak a bőségben, ragyognak a fejedelmi kegyben, feszitenek a főúri rangban, iskoláik állami és városi adományokból állnak fenn, népük alig ismeri az egyházi adót, — a mi papságunk szegény, összes püspökeinknek együtt véve nincs annyi díja, mint náluk egy-egy kanonoknak, a mi püspökeinket nagy ritkán éri egy-egy szerény fejedelmi kitüntetés, felügyelőink nem kapnak címeket, rendjeleket, iskoláinkat szegény népünk keserves filléreiből tartjuk fenn, népünk roskadozik az egyházi és iskolai terhek alatt

Rossz vásárt tenne a r. kath. egyház, ha helyzetet cserélne a protestáns egyházakkal!

Nagy meglepetésre mutat ez a kijelentés: „a józan ész összes regulái szerint jogczimük sem lehet, hogy fizetésüket a lelkészek ne a felekezettől, melyet szolgálnak, kapják, hanem az államtól, melyet nem szolgálnak.“ Helyes, — de hát miért kapják fizetéseiket az államból a r. kath. papok, szerzetesek, vagy a városi, vagy a prot. kegyuraktól, „a józan ész összes regulái“ ellenére? Azokat a javakat valamikor honvédelem, közigazgatás, iskolák, templomok építése stb. céljából kapta a r. kath. egyház, — a kötelezettség évszázadok folyamán megszűnt, az állam, a nép vette át közteher gyanánt, — de a jövedelem megmaradt „a józan ész minden regulái“ ellenére.

Az sem igaz, hogy a „congrua az egyházpolitikai törvények tolytán elmaradt jövedelmek kárpótlása czimén adatott meg a felekezeteknek.“ Hiszen akkor a legnépesebb egyházak lelkészeinek kellene legtöbbet kapniok, mert azok vesztettek legtöbbet, azok pedig semmit sem kapnak! Kapnak, a kik kapnak, megélhetési minimum fejében! Megélhetési! Ez a gond nem bántja a családaltan r. kath. papokat!

Azt a gyanúsítást pedig, hogy „a felekezetek papjai sorában akárhányan vannak, a kiknek hazafisága legalább is kétségbe vonható,“ visszaharít-

juk a pápista papságra, a mely pápai lobogót használ, a pápáról a király előtt emlékezik meg, s nyíltan vallja, hogy előbb r. kath. és csak azután magyar! A concordatumot a r. kath. egyház javára megkötötték, a protestáns egyház a patens ellen addig harcolt, a mig nem győzött, s általa győzött az alkotmány is!

Igy okoskodik azután a cikk írója: „Tudjuk jól, hová czéloznak a protestánsok vezetői. A kath. egyházi vagyona fáj a foguk s azt hiszik, hogy ez a vagyon kimerithetetlen kincsnek forrását rejti magában s nem látják, hogy még a congruarendezésre szükséges összeget sem tudjuk előteremteni.“ Nem ám, mert nem akarják; hiszen a mult héten bizonyitgatta éppen a „M. Á.,“ hogy nem volna e végből a r. k. egyháznak szüksége az államtól semmire!

„Ezt a vagyont a kath. egyház számára az 1790—91. XXVI. t. cz. biztosítja, a mely a protestánsok vagyonának is alapját képezi.“ Nono! Nálunk ugyan semmi vagyonnak alapját nem képezi, csak a vallás szabad gyakorlatának, — annak is ellene mondott a r. kath. főpapság!

„A confiscatiótól mi nem félünk. Tudjuk jól, hogy nem mi csinálnánk azzal a rosszabb vásárt, hanem azok, a kiknek javait szintén elvonná az állam, s a kik a vagyoni függetlenség után birtjogaikat is elveszitenék. Úgy bizony. Autonómia és állami fizetés egymást kizáró fogalmak.“ Úgy bizony, de hát miért akarnak a r. katolikusok éppen birtokaik biztosítása végett autonómiát csinálni?! A negyvenes években ugyancsak félték a confiscatiótól! Mi nem félünk attól, mi, kik az államtól vajmi keveset kaptunk, s az állam helyett vajmi sok terhet viselünk iskoláink fenntartása által!

Igaz, hogy az állami adó felszökne, ha a lelkészeket az állam fizetné, de bölcsen elhallgatja a „M. Á.“, hogy nálunk megszűnnék ám akkor az egyházi adó, mely most néhol 200^g-a az államnak. Különbön ne féltse a „M. Á.“ a szegény adózó népet: kitelnék az egyházi javakból az összes papság összes fizetése — bőven, nemcsak a megélhetési minimumig. Ha nem hiszi: próbáljuk meg! Ha nem lenne rossz vásár: a r. kath. papság megcsinálná, mert jó vásárt csinálni mindig kész volt!

Attól sem félünk, hogy akkor „a protestáns nép züllésnek indulna.“ Nem az egyházi adó tartja most sem össze a protestáns népet, hanem megfordítva: az egyházi adó zavarja és kedvetleníti,

ellenben a r. kath. népről nem egyszer megírta a „M. Á.“ hogy ha adóval találnák megterhelni: faképnél hagyná egyházát! A hol, mint nálunk, önként akkora terhet visel a szegény nép, nincs „hitelenség és közömbösség,“ hanem bámulatos áldozatkészség, a hol pedig, mint a r. kath. egyháznál, oly sok a kiváltság és előny, nem a hit tartja együtt a népet, hanem legfőlebb a vakhit, meg az érdek. Olasz-, Spanyol-, Franciaország kath. népe éppen most üldözi ki a barátokat, papokat, Ausztriában a Rómától való eiszakadás — a politikai hatalom nyomása ellenére is — terjed, — ez a nép igaz véleménye a r. kath. papi uralomról!

Ha igaz, hogy „a confiscatio a majorizálás útjára vezetné a r. kath. egyházat, a protestáns felekezeteiket pedig kiszolgáltatná az enyészetnek,“ nosza rajta! az egyház érdekében mondjon le az egyház a javakról, a mik függésben tartják az államtól. Mi nem bánjuk! Akkor lesz az egyház, mindegyik, egyházi érdek ápolója, akkor lesz jogegyenlőség, akkor lesz verseny közöttünk egyenlő feltételek mellett!

Akkor azután győzzön a jobb!

Az 1848-i törvény szellemének megfelelő intézkedés a protestánsoknak életkérdés, de a nemzetnek becsületkérdés!

VERES JÓZSEF.

Imádság.

(Gyámintézeti istentisztelet alkalmával.)

Mint a szarvas csergő patak hűs vizére,
Friss harmatra a kis virág kelyhe, . . .
Vágyakozik lelkünk az örök ígére,
S hozzád siet, jó Atyánk! esengve.
Im kitárja szívünk redőit előtted,
Hogy lásd a bűt, gondot, fájó sebet,
Hogy karod legyen a puha párna, szőnyeg,
Hol a fáradtat megpihenteted . . .
S mig ráborul szelid álmom, csendes éjjel,
Kötözd be szerelmed balzsamos fűvével!

Ügy jövünk Tehozzád, mint hajótörött nép,
Kinek kincsét hullámsír temette . . .
Mint, ki fölött leég az édes kis hajlék,
S üdvét a füstölgő rom befedte.
A hullám hátán egy-egy úszó roncsdarab,
Mihez mohón kap, a ki fuldokol . . .
Egy bús horogfa, mi az árváknak marad,
De a fedél, óh jaj, az nincs seholt!

S a jaj, panasz, mégis csendes fohászra kél:
Mert az árván maradt nép Benned hisz, remél!

Óh jöjj közénk, Atyánk! Szent lelkeddel jövel!
Ne hagyd el árván gyöngye népedet,
Hiszen, a hol Te vagy kegyelmeddel közel,
A fájó seb is könnyen beheged!
Az élet bösz, viharzó tengerén elül
A tomboló hullám: a hitközöny;
S a gyűlölet tüze, mitől sok szív hevül,
Kialszik tőled, részvét gyöngye: köny!
A tenger mélye, — füstölgő rom felett,
Segélve gyűjt, épít a szív, a mely szeret!

Lármát nem üt, zajt nem csinál, a hol segít,
Csendesen halkán jár, kel mindenütt . . .
Nem nyújtja panaszszal szegényes kenyerit,
Bús börtönbe, mint enyh sugára sűt.
Hol inség nyújtja ki felé sovány kezét,
Hol a sovárgó lélek üdvöt esd,
Hol beteg özvegy ajkán elhal a beszéd,
Hol öröm helyett áll Golgotha kereszt:
Ott megjelen, gyógyit, ápol, kötöz sebet,
S a szenvedő ismét hisz, bizik és szeret! . .

Atyánk! bocsásd meg, hogy panaszszal jő eléd
A buzgóság, a részvét, áldozat:
Hitetlen, büszke, önző e kor és e nép;
Hol szent a cél, ott jaj, nem osztogat!
Nem hallja a beteg anyának zokszavát,
Bár az érette szenved, érte küzd . . .
Hideg bálványnak hódol, hajtja meg magát,
S e hideg bálvány arany és ezüst!
Sion szerelme, mely mint erős szikla állt,
Ma pengő érczre, zengő czimbalomra vált!

De nem! Van mégis, jó Atyánk! egy kis sereg,
Mely küzd, magasztos czélokért hevül . . .
Ott áll épít s a szív melegével szeret,
Hol üdv, — reményünk fájó könybe dül.
A gyámintézet ez! mint gyöngéd s gyöngye nő,
Fájó sebre gyűjt iratos fűvet, —
S hol elped a szív, elfagy a hiterő:
Ajkárol csepeg édes enyhület.
Óh áldd meg őt, s add, mint gyermek a jó anyát,
Szívünk szerelme lánghevével fouja át! . .

KEMÉNY LAJOS.

BELFÖLD.

Az aszódi ág. h. ev. gimnázium bizottsága megütközéssel vette, hogy az „Evang. Egyház és Iskola“ cz. lap június 27-iki számában „Talán nem is vagyok illetékes“ czimmel egy, magát az aszódi egyház tagjának valló, de magát meg nem nevező egyén, általánosságban

tartott és semmivel sem indokolt, [teljesen alaptalan] cikket irt, mely esetleg alkalmas lehet arra, hogy a viszonyokat nem ismerők előtt gimnáziumunk és egyházunk jó hírnevének ártson.

A cikk rosszakaratú elferdítése az itteni viszonyoknak. A gimnáziumi bizottság válasza ez ügyben a következő:

„Valótlan állítás, hogy „egyházunk tétlen az algimnáziuma ügyében.” E tekintetben arra az ismert tényre utalunk, hogy az egyház az algimnáziumot a legnagyobb válságok közt is fenntartotta, s utalunk a gimnázium értesítőjében foglalt jelentésre, a mely gimnáziumunk virágzását statisztikai adatokkal bizonyítja

Valótlan az az állítás, hogy az „egyház melőzi saját tagjait mások rovására.” Valóságos szerencse volt reánk nézve, hogy akkor, a mikor az államszegély előtt gimnáziumunk jövője még nem volt biztosítva, s nehéz volt, főleg állandóan itt maradó okleveles tanárt kapnunk, — sikerült Bolla Lajost megnyernünk, a ki mindenkor sikeresen vezette gimnáziumunk ügyeit; miről szintén tanúskodnak a gimnázium értesítői.

Valótlan, hogy ő katolikus szellemet hozott magával. A gimnázium evang. ifjúságának vallásos érzülete fölött éber figyelemmel őrködik; a legszorgalmasabb templomlátogatónk, s ha a cikkíró is az lenne, bizonyára mindég látta volna őt ott. Igaz ugyan, hogy újabban van már ág. h. ev. okleveles tanárunk is; de a gimnáziumi bizottság Bolla Lajos 5 évi sikeres igazgatói működésére való tekintettel nem látta eddig indokoltnak az igazgató választást.

Valótlan, hogy egyházunk kritikus helyzetben van. Itt is csak állít és nem bizonyít a cikkíró. Először is anyagi tekintetben nagy a haladás. Úgy az anyaegyház, mint a filiák összes épületei újja alakítottak a legutóbbi évek alatt. A hivek földbirtoka folyton növekszik s egy talpalatnyi földet sem vettek el tőlük más vallásbeliek. A más vallású hivek száma ugyan gyarapodott; de egyházunk egyetlen egy lelket sem veszített; pedig másutt általában panaszkodnak az egyházpolitikai törvények életbe lépte óta mutatkozó veszteségről. Kivánatos volna, hogy minden egyházunkban ily állapotok legyenek e tekintetben, mint itt Aszódon. A más vallásúak szaporodását az okozza, hogy az itteni javítóintézetben 140 róm. kath. növendék van, s hogy a szomszéd falvak róm. kath. lakosága, (leginkább munkások) folyton özönlik városunkba.

Valótlan, hogy a községi képviselőtestület ülésén az évi 600 frt gimnáziumi segílyt katolikusok szavazták le. A képviselőtestület tagjai közül valláskülönbség nélkül azok, a kik a gimnázium ügyei iránt nem érdeklődnek; tekintetbe véve a község kedvezőtlen pénzügyi viszonyait, a folyó évre 200 frt segílyt szavaztak meg.

A gimnáziumi bizottság ezek alapján utal arra, hogy a névtelen cikkíró minden állítása valótlan, s ha az „Evang. Egyház és Iskola”-t csupán a viszonyainkat ismerők olvasnák, nem is volna szükség a bizottság nyilatkozatára; de, hogy viszonyainkat nem ismerők, s ügyeink iránt igazán érdeklődők jól legyenek tájékozva: meg kellett őket nyugtatnunk a nyilvánosság előtt az iránt, hogy egyházunk és gimnáziumunk ügyei jól állnak és Isten segítségével szépen virágzanak.

Kelt Aszódon, 1901. július 6.

Moravcsik Mihály aszódi isk. bizottm. egy. elnök. Strompf László isk. bizottsági jegyző. Bentsok János gimn. gondnok.

A battyándi ev. egyház Mohácsy Lajos püspöki titkárt választotta meg lelkésznek.

A soproni felső evangélikus egyházmegye Balfon tartotta évi közgyűlését. A kultuszminiszter felszólította a soproni gyülekezetet, hogy terjessze fel az általa kezelt alapítványok alapítóleveleit s azokról kezelt számadást felülvizsgálás végett, mely — a protestáns önmegrendelkezési jogot sértő követelés ellen az esperesség feliratot intéz a kerülethez.

Nagy mozgalmat idézett elő több csávai hitsorsos panasza, hogy olyan birtok után, melyet katolikusoktól vettek, tőlük katolikus részről párbért követelnek. Ezen sérelem megszüntetésére a megfelelő lépések megtételnek.

Az áldott Gusztáv Adolf egylet most júliusban 69 egyházunk számára 11,850 márkát = 13,892 kor. 15 fillért küldött s ezen felül a tátra-lomniczi templomra 200 márkát adott.

A bányakerület szeptember 11-én tartja közgyűlését Budapesten.

A főthi evang. egyházközség közgyűlése a dr. Vétsey István halálával megüresedett felügyelői állásra egyhangulag dr. Szelényi Aladár budapesti ügyvédet, másodfelügyelővé pedig Falvay Antal polgári iskolai igazgatót választotta meg.

A nógrádi ág. h. ev. papi értekezlet jún. 26 án tartott meg Szirákon, Wladár Miksa főesperes elnökle mellett, a melyen részt vett Beniczky Árpád orsz. képviselő s egyházmegyei felügyelő is. Az értekezletet megelőzőleg a lelkésztestvérek úrvacsorához járultak, melyet Biszkup Béla ozdíni testvérünk szolgáltatót ki. Úrvacsora után a papság meglátogatta a Szilárdon nyugvó Roth-Teleky Johanna sirböltjét, mely felett a főesperes mondott meghatározó rövid beszédet, imát és áldást. Ez után kezdetét vette a tanácskozás, a melynek főbb tárgyai és határozatai közül kiemeljük a következőket:

A vasárnap megünneplésére vonatkozólag kimondta az értekezlet, hogy a megyei hatóság

megkerestessék az iránt, miszerint a községekben a vasárnapi istentisztelet alatt hivatalos leendőik ne végeztessenek s a jegyzők azon időre feleket ne idézzenek. A mennyiben gyakran előfordul, hogy a hatóságok a népet, mely Szent István napján mezőgazdasági dolgait végzi, büntetik, az értekezlet az ily féle büntetések megszüntetése iránt a kellő lépések megtételét kívánja, mert a törvény csak az ipari munkára vonatkozik. Kimondta az értekezlet s ezt az esperes gyűlésre terjeszti fel, hogy tanítók egyházhatósági engedély nélkül állami anyakönyvvezetők ne lehessenek. Azon kérdés eldöntése: vajjon a nyugalomba vonult lelkész húzhat-e jövedelmet a rendes papi fizetésből, de csak azon összegig, mely a különféle forrásokból kapott segélyekhez az 1600 koronáig hiányzik, s csak addig, míg az egyetemes nyugdíjintézetnél nyugdíj igénye érvényesült. Esetről esetre az esperességre bizassék. Mielőtt e nagyfontosságú tárgyban az illetékes nógrádi espereségi közgyűlés dönteni fog, itt csak azt a kérdést tartom szükségesnek feltenni, a melyik ki került az értekezlet figyelmét, hogy azon esetben, ha a nyugalomba vonuló lelkész a rendes papi fizetésből is húzhat jövedelmet, ha rendes s működő lelkész fizetése nem több a törvényes 1600 kor. minimumnál, vajjon az esetleg így hiányzó összeget a működő lelkésznek ki fogja pótolni? Ezt bizony jól meg kell fontolni. De egyáltalán megfontolandó: tanácsos-e, lehet-e a rendes s működő lelkész hiványa szerinti jövedelmét ily czímen is csonkítani?

Elhatározta az értekezlet, hogy a fő- és alesperes munkája olyképp osztassék fel, hogy az alesperes a tanügyet s rendszerint a gyámintézeti ügyet vezesse s a főesperest akadályoztatása esetén helyettesítse.

A lelkésztestvérek elfogadták az alsó nógrádi papi értekezlet azon indítványát, hogy a konfirmációs oktatás lehetőleg 8 hétig tartson, s tankönyvül a Koren féltét ajánlja.

Érdekes és elég heves vitát idézett elő a geresdi egyezség ügye. Az értekezlet tiltakozik ezen egyezség megkötése ellen, mert alkotmányellenes, a mennyiben az egyes egyházak megkérdőztetése nélkül kötött meg. Hát a mi igaz, igaz. Sok egyház még azt sem tudja, hogy az efféle egyezség már tényleg létezik. Azt egyetemes határozat előtt az egyes egyházaknak alkotmányosan tárgyalniok kellett volna. Most már minden későn van, hiszen ref. testvéreinknél ezen egyezség — ha nem tévedek — f. é. júl. 1-én már életbe is lépett.

Az 1848. évi XX. t. cz. végrehajtásának a sürgetése elhatározott. Helyes. Ezt a nagyfontosságú kérdést többé nem szabad levonnunk a napirendről. — Végre Wladár Viktor szügyi lelkész s volt alesperes indítványára elhatározta az

értekezlet, miszerint kéressék fel dr. Baltik Frigyes püspök úr ő méltósága, hogy egy bizottságot hívjon össze, a mely hivatva lesz intézkedni a nógrádi ág. h. ev. esperesség történetének megírása iránt. V. L.

A lelkészek tanuló fiait segélyző egyesületbe újabban tagokul jelentkeztek a következők:

61. Pálmay Lajos réti lelkész	alapító
62. Szórády Lajos tatrangi lelkész	rendes
63. Majba Vilmos bpesti hitoktató	"
64. Petrovics Pál fűrészezei lelkész	"
- Rédei Károly pusztaföldvári lelkész a rendes tagok sorából az alapítók közé vétette fel magát.

Az iglói ág. hitv. ev. főgimnázium „Értesítőjéből.” A napokban az iglói ev. főgimnázium „Értesítője” került a kezembe s ott az „ösztöndijak” rovatában a következő különös, mondhatnám feltűnően visszás dologra akadtam: ösztöndijban részesült a mult 1900/1-ik isk. évben — nem számítva a 22 pont alatt levő Szaltzer Lajost, a ki tavalyi diák — összesen 29 tanuló, a kik közül 13 ág. hitv. ev. és 16 más vallású volt. A kiosztott ösztöndijak összege az Értesítő szerint 1080 kor. volt, ebből jutott más vallásuaknak 536 kor. tehát több mint az összegnek a fele. Én nem ismerem az iglói főgimnázium ösztöndij alapítványainak természetét, de azt hiszem — mert mást egy evang. főiskola alapítványánál fel se lehet tetelezni — hogy ezeknek első sorban az volna a céljuk, hogy az arra érdemes evangélikus tanulók segélyezésére fordítassanak s nem az, hogy az evang. egyház keserves filléreire fenntartott főiskolában, hitbuzgó evangélikusok által létesített alapítványokból, más egyházak részére és javára neveljék a tanult embereket. Ugy látjuk, hogy a főgimnázium tanári kara es tanácsa ezt szem elől tévesztetette s hogy tulságos liberalismusból elfelejtette Pál apostolnak azon jelentőségteljes mondását (Galata 6, 10) „Mindenekkel jót tegyünk, kiváltképpen pedig a mi hitünknek cselédeivel.” Ha ezt az elvet a más felekezeti főiskolákban szigorúan betartják, azt hiszem, hogy ezt szem elől téveszteni nálunk sem szabad. Jo volna, ha a tiszai egyházkerület az mondaná az adományozó testületeknek: „Urak, talán még sincs ez egészen jól!” — á —

A pestmegyei ág. h. ev. esperesség rendes közgyűlését Budapesten tartotta meg. Az ülésen Beniczki Lajos másodfelügyelő üdvözölvén a megjelenteket, fájdalommal emlékezett meg a volt felügyelő, báró Podmaniczky Géza eltávozásáról, kinek emléke aranybetűkkel lesz bevésve mindannyiok szívébe.

Báró Podmaniczky Géza meghatva köszönte meg a 10 éven át tanúsított jóságot és szeretetet. Megnyugvással távozik, mert érzi, hogy te-

hetségéhez képest igyekezett használni. Buzdítja a gyűlés tagjait, hogy azt az erőt, mely fenntartotta nehéz napokban a szegény protestáns egyházat, most a jobb sorsban se veszítsék el, (Lelkes éljenzés.)

Török József főesperes bejelenti, hogy az esperességi felügyelői állásra: báró Podmaniczky Gyula, az alesperesi állásra Szeberényi Lajos választott meg. Az új felügyelőt legelsőbb Török főesperes üdvözölte. Az új felügyelő letévén a hivatalos esküt, így nyilatkozott:

Hazánkat, egyházunkat szolgálni mindenki kötelességének kell, hogy ismerje. A zsinati törvények biztosítják az egyház jogait, de másrésztől kötelességeket is rónak az egyház egyes tagjaira. Azért említi ezt meg, mert az új század rohanó iránya fokozott tevékenységet kíván, kíván pedig éppen az egyház szolgálatában. Iparkodnunk kell arra, hogy a zsinati törvények keretén belül az egyház erkölcsi tekintélyét növeljük. Ezek azok az elvek, melyek mellett elfogadja a helyet, melyet elődei oly méltóan töltöttek be. Kötelességérzetének folyománya, hogy elfoglalja állását. Hogy sikerrel munkálkodhasson, kéri elnöktársaság az egész esperesség támogatását. Végül hálásan mond köszönetet a kitűnő bizalomért, melyet vele szemben megnyilatkoztattak.

Sárkány Sámuel püspök, a kerület és saját nevében fejezi ki a benső igaz örömet, mely őket eltöltötte, midőn a választás eredményéről értesültek. Nehéz időket élünk, sükségünk van arra, hogy jeleseink befolyásukat érvényesítsék.

A vasi közép egyházmegye június 26-án tartotta közgyűlését Kőrmenden; és miután a bizottságok, számvevőszék, értekezletek az ügyet jól előkészítették, a 70 pontból álló tárgysorozatot a közgyűlés d. e. 9 órától déli 1 óráig letárgyalta. Hosszabb eszmecsere csak két pontnál fejlődött ki. Az alsólendvai missió ügyének és az egyházegyetemtől leküldött két tanügyi szabályrendeletnek tárgyalásánál. Az alsólendvai missiói egyház ugyanis ajándékozás által belsőséget kapott, de viszterherrel. A tanácskozás a körül forgott, az egyházmegye jóváhagyja-e a megterhelt ajándék elfogadását? Petrik Gyula ügyvéd felvilágosító szavai után belenyugodott az egyházmegye abba, hogy az alapítvány elfogadtassék. Egyúttal ezen missiói gyülekezet körének kitágítása is javaslatul az egyházkerület elé fog terjesztetni. A szórványban lakó hívek kebleben nagy az éhség és szomjúság az evangéliom kenyere, vize után. — Az egyházegyetem két szabályrendeletet küldött le a kerületekhez alkotmányos tárgyalás végett. Tizenhét gyülekezet számára 4—4 példányban kapta meg az egyházmegye is az előmunkálatot. És így alaposan nem tárgyalhatta. Felkéri tehát az egyházkerületet, hogy e fontos

szabályrendeleteket minden gyülekezet számára egy-egy példányban küldje meg és a végleges határozathozatalt hagyja a jövő évre. A vallástanítás tantervével felmerült az a vélemény is, hogy jó volna a filiákban levő állami s községi népiskolák számára, a hová a hitoktató csak hetenként egyszer szállhat ki vallást tanítani (sokszor még ez a kiszállás is elmarad,) nem volna-e jó rövid vezérfonalat adni a tanulók kezébe, mely a népiskolai tananyagot magában foglalná és oly szórványosan lakóknak is jó szolgálatot tehetne, kik egyáltalán vallástanításban nem részesülhetnek. A hitoktatásról egyébiránt az esperesség területén a lehetőségig gondoskodva van. Nehéz lesz azonban e gondoskodás a közel jövőben. A szegény vendvidéken egymásután állítja fel az állam az állami iskolákat és külön alkalmazandó vándorhitoktató nélkül az illetékes lelkészek nem képesek ezen iskolákban a hitoktatást teljesíteni. Így például a harmadtél ezernél nagyobb lélekszámmal bíró bodóhegyi szórványos gyülekezet területén ma már öt állami iskola van, kettő alakulóban. A lelkész akar napról-napra vallást tanítani járjon a több órányira fekvő állami iskolákba és sohase legyen otthon nappal, pedig maga a lelképásztorokodás is eléggé igénybe veszi egy embernek erejét, idejét. És ha a növendéksereget elhagyjuk, idővel az ifjak és férfiak az evangéliomot fogják elhagyni — ott, hol a római propaganda oly erősen dolgozik

Az esperes hivatalos jelentése szomorú s örvendetes mozzanatokkal tündetett fel. Szomorú, hogy a halál egy lelkészt, egy tanítót elragadott, a betegség egy lelkész munkásságát megbénította, szomorú, hogy alig lehet helyettesekül munkásokat küldeni az Úr szőlőjébe, szomorú, hogy a házasságkötéseknél egy gyülekezetben szaporodik azoknak száma, kik az egyház szolgálatát igénybe nem veszik. Sajnos, hogy egyik másik iskolánk túlszűfolva van tanulókkal és a tankötelesek egy része mégis iskolázatlan marad.

De örvendetes az az áldozatkészség, melylyel egyházhiveink kitűnnek és melynek több fényes példáit emelte ki az esperes jelentése, örvendetes, hogy az egyházmegyei s egyházkerületi köztartozások, melyek pedig Dunántúl nagyok és terhesek, egy-két krajczárig tisztára befolytak; örvendetes, hogy a gyülekezeti számadások (egy gyülekezetnek kivételével, mely megrovásban is részesült) mind teljesen rendben vannak, örvendetesek a körlelkészek jelentései a tanítók terhes munkájának sikeréről; örvendetes, hogy a templom látogatásában kellő buzgóság nyilvánul. Az egyházmegyei közgyűlés egyhangulag elfogadta azon indítványt, hogy felir az egyházkerületre, sűrgesse meg a kormánytól a 48-iki országos váltónak beváltását. Közébed nem volt, erről nem írhatok, de igen is megemlékezhetem arról, hogy

az egyházmegye buzgó felügyelője ez évben is léletre 100 koronáját az egyházmegyei gyámolda oltárára és hogy a gyűlésen jelen volt papok valamennyien beléptek a lelkészfiakat segélyző egyesület tagjai közé.

r. l.

KÜLFÖLD

Harnack „A keresztyénség lényege“ című művet még mindig igen élénken tárgyalják, vitatják és támadják Németországban. Állandó tárgya a napi, az időszaki sajtónak és a lelkészi értekezleteknek egyaránt. S míg Beyschlag által kissé „világiasnak“ nevezett „Christl. Welt“ benne bizonyos „mintaszerű dogmatikát“ lát, mely az irodalmi tárgyalás teréről immár a lelkészi értekezletek csendes termeibe is eljutott, addig a Bajorországban minap megtartott meiningeni zsinat hatalmas szóval protestált Harnack művének állítólagos „alaprontó tévedései“ ellen. Utóbbi szerint e mű éppen azt zárja ki az evang. hirdetésből, a mi a keresztyénség legsajátosabb lényegét képezi, már t. i. Jézus Krisztust, az isten fiát s a világ megváltóját. Úgy látszik nekünk, hogy mint annak idején Ritschl, a nagy göttingai moráltheológus, úgy most nagyhirű követőjét Harnack tanárt is műve megjelenése alkalmából a theol. és egyházpolitikai párharcokba keverik Németországban, s nem tudják neki elfelejtteni azt a mozgalmat, a melyet néhány évvel ezelőtt az apostoli hitvallás ellen intézett a tudományos theol. világban. De a június 5-iki berlini lelkészi értekezlet is állást foglalt Harnack műve ellen, a következő határozattal:

„A berlini lelkészi értekezlet ugyan nem akarja elvitatni Harnack művétől azt a törekvést, a melynél fogva meg akarja ismertetni sok tekintetben keresztyénellenessé vált nemünkkel a keresztyénség áldásait, másrészt azonban mégis kénytelen hangoztatni azt a meggyőződését, a mely szerint a keresztyénség lényegéről tartott 16 felolvasás a rég meghaladott rationalismus felületes álláspontjára való sülyedésével a keresztyénség irászerű és történeti lényegének háttérbe szorításával sem a történelmi érzéknek, sem a valódi evangéliomnak, sem pedig az emberi vallásos szükségletnek meg nem felel. Az értekezlet a reformátusokkal s minden idők valódi hívőivel, a kikből a Szentlélek ereje szólott, egyetemlegesen vallja, hogy Krisztus, mint isten fia elválaszthatatlan összefüggésben az evangéliommal a keresztyénség központját képezi, a mint hogy vallja az egész keresztyénséggel: hiszünk a Jézus Krisztusban, istennek egyszülött fiában, a mi urunkban!“
Megjegyezzük még, hogy a berlini lelkészi értekezlet Kähler hallei tanár és ismert nevű dog-

matikus előadásának behatása alatt hozta meg fenti resolútióját, a melylyel szemben mi csak azt mondhatjuk, hogy Harnack, berlini tanár művének esze ágában sem jutott kiszorítani Krisztust, hitünk alap- és szegletkövét az evangéliomból s ez alkalommal is hangsúlyozzuk, hogy Németországban, Róma nagy örömét, a theol. párharczok ártanak legtöbbet az ev. egyházas hitéletnek.

A belmissiónak szeptember havi 31-ik kongresszusán Eisenachban a következő kérdéseket fogják tárgyalni: Luther állása korának erkölcsi és szociális szükségleteivel szemben az ev. egyházra való jelentőségét tekintve“ s „A művészet az evangéliom világánál tekintve.“ A kérdések előadói még nincsenek megjelölve. A speciális értekezleteken a következő kérdések kerülnek elő: „A lelképásztori gondozás a foglyokon,“ „A nő diakonia új útjai,“ „A polgári törvénykönyv. és a belmissió“ s „A keresztyén társas élet feladatai az egyházzal és a belmissióval szemben.“ Bizonyára érdekes és tanulságos témák! Az ünnepi szónoklatot Dibelius drezdai és Lachmann nürnbergi lelkész fogja tartani.

Két keresztyén szociális kongresszus is ülésezett a közel múlt napokban; az egyik Braunsveigban, a másik Stuttgartban. Előbbin Nobbe, gazdasági tanácsos elnökölt. Az azon tárgyalt és behatóbban megvitatott kérdések közül Dörries lelkész, „A szegények evangélioma“ című beszédgyűjtemény szerzője „Az egyházközségek nevelői munkásságáról a szociális bajokkal szemben.“ Pfannkuche osnabrücki lelkész „a munkások közművelődési szükségleteiről“ Berlepsch miniszter „a szociális fejlődésről a szocialista törvény eltörlésének első év-tizedében“ és Sohnrey „a falusi jólét emeléséről“ értekezett. Luthardt lapja csak a két utolsó előadásról szól elismerőleg s általában korholja a hanyatlás útján lévő kongresszus Harnack féle élettelen liberalismusát. Így Nobbet „pessimismussal,“ Dörriest „hypersocialismussal.“ Pfannkuche előadását „rajongó idealismussal“ vádolja. Így természetesen nagyon könnyű kétségbevonni egy ilyen munkás szociális kongresszus életrevalóságot és pedig csak azért, mivel azon többé nem az agitatórius Stöcker, hanem az előkelőbb és mérsékeltbb irányú Harnack és Kaftan viszi a szót. Egészen másként ítél a mi forrásunk a szabad egyházi szociális értekezlet stuttgarti üléseiről, a melyeknek ma 1549 tagja van. E kongresszus Stöcker behatása alatt mindinkább az ev. egyházas gondolkodás és cselekvés medrébe került. Az első előadást Heim dettingeni lelkész tartotta „a társas községi mozgolódásról Luther szellemében,“ a melyben különösen a komolyabb lelkületű keresztyének szorosabb tömörülésének szükségességét vitatta. A legérdekesebb előadást Stöcker lelkész tartotta „Lehet e

a keresztyén ember sociáldemokrata keresztyén?" címmel. Azt hangsúlyozta a rendkívül népes gyűlésen, hogy az egyház nem nélkülözheti a 2.100.000 sociáldemokrata választót s 10 millió lelket számláló családját. Különbséget kell azonban tennünk a sociáldemokrata program és annak gyakorlata között. Programja lényegileg véve gazdasági, sociális és politikai jellegű. Gazdasági követelményei utópiák, de nem keresztyénellenesek, a mint hogy sociális óhujai sem azok. Egyedül az ő köztársasági céljai keresztyénellenesek, s csakis polgárháború vagy forradalom útján megvalósíthatók. De a személyes keresztyénség még a köztársasági kormányformával is összeegyeztethető, s Rosegger az állásponton van. A munkásosztály emelésére szolgáló törekvése igazsága a sociáldemokrátiának. Sajnos, hogy a sociáldemokratia programjával teljesen ellentétben van annak praxisa, mely mindenben forradalmi és felforgató természetű. Végül az előadó sürgette a keresztyén érületű sociálreformerek tömörülésének szükségességét, úgy, hogy a jó keresztyén jó szocialista s a jó szocialista jó keresztyén lehet. Csakis ezen az alapon hárihatjuk el népünk fejről a közeledő veszélyeket. A kérdéshez behatóbban Frank és Braun főegyházi tanácsos is szólott s élénk megvitatás tárgyát képezte.

A „Los von Rom“ mozgalmanak behatóbb tanulmányozására indult Braun főegyházi tanácsos és stuttgarti városi dékánus, mint a württembergi Gusztáv Adolf-egylet elnöke, Römer jegyző társaságában Ausztriába, mely tanulmányút bizonyára javára fog szolgálni minden irányban az osztrák ev. reformmozgalomnak. Ausztria jelenleg a német ev. theol. kandidátusok tanulmányútjainak is kedvező talaját képezi. Az osztrák „Los von Rom“ mozgalma immár örvendetesen megtisztult s az ev. vallású meggyőződés medrébe került. Így azt olvassuk, hogy a jezsuita Innsbruckban is 600 hive van az ev. egyháznak s rövid 2 év alatt többen mint százan tértek át a római egyházból az ev. hitre. A miért is itt az ideje, hogy az osztrák ev. reformmozgalomra nagyobb figyelmet fordítsunk, s erősebben támogassuk. Eisenkolb hitvallása igazolja, hogy a mozgalom mélyebb vallásos gyökeret vert az osztrákok szívében, a mi lényegesen megkönnyíti az Ev. Bund s a Gusztáv Adolf-egyesületnek azzal szemben a jövőben is követendő eljárását. A Rómától való szabadulás s így a ker. ember szabadsága lehet csak e mozgalom célja és mélyebb érdeklődésünk tárgya, mely mozgalom tehát távol van minden Ausztriától való elszakadás politikai agyrémétől. De azért mégis túloz Pank, a midőn azt mondja, hogy az osztrák „Los von Rom“ mozgalma most már kizárólag a „mélyebb vallásos népkedélyből él és táplálkozik.“ E tekintet-

ben helyesen ítélte meg Haupt hallei tanár a mozgalmat, a midőn annak nehézségét, sőt különyes természetét a politikával való összezavarásában látja. Mert a reformációhoz hasonlóan Ausztriának az evangéliom számára való újbóli megnyerése s ezzel kapcsolatosan a pápás világuralom megrendítése s a prot. lelkiismereti vallás meghonosítása csak akkor lesz eszközölhető, ha a mélyebb vallásos mozgalommal párhuzamosan fog haladni szélesebb köröknek nemzeti, sociális, gazdasági és etikai mozgalma is egyszersmind. Itt is azt látjuk, hogy a politikának a vallástól való merev theoretikus elkülönítése a történeti valóság törvényeinek végzetes félreismerésén alapul, a melyekben pedig Luther szava szerint az istennek akaratát kell felismernünk.

Grassmann irata „Liguori moráltheológiájáról“ Hoensbrosch gróf felesleges beavatkozása daczára még mindig élénken foglalkoztatja a német pápás és prot. időszaki sajtót egyaránt. A pápák által kanonizált Liguori-féle moráltheológiának gyontató praxisáról van itt szó, mely a mélyebb keresztyén erkölcsi érülettel ellentétben az olasz morális és mystikus theológiát akarja meghonosítani s a szabadelvűbb német kath. theológiát háttérbe szorítani. A Grassmann ellen mindenfelé tartott tiltakozó pápás gyűlések kora lazább erkölcsi felfogásával próbálják igazolni e moráltheológiát, s gyakran olvashatjuk Grassmannak, mint gyalázatos, degenerált, epileptikus s üldözési mániában szenvedő egyéniségnek valóban a pápásokhoz illő jellemzését. A német prot. sajtó az osztrák koronaörökösnek eljárásán is fel van háborodva s összehasonlítják a „Los von Rom“ mozgalomához való ellentétes álláspontját a pápás II. Ferdinánd viselkedésével. S ha még hozzávesszük a német „Adelsblatt“ romanizáló tendenciáit, úgy a német protestánsoknak valóban okuk van részen lenni a papismus mozgolódásaival szemben.

A „Christl. Welt“ utolsó számai is igen tartalmasak és tanulságosak. Így Kraft tanulmánya igen érdekes párhuzamot von a keresztyén ember szabadsága és az alázatoskodó szolgaság között és kimutatja, hogy utóbbi a külső körülmények bűnös szüleménye. Majd egy másik számban egy volt kath. laikusnak egy kath. paphoz intézett leveleit olvashatjuk, s gyönyörűen jellemzi a catholicismustól a protestantismusra vezető utakat. Továbbá Niebergall tanulmánya a keresztyénségnek a spiritismushoz való viszonyát, Sulze a templomépítés legújabb irodalmát és Rade Hermann tanár erős polemikus izű prot. etikáját ismerteti. A további kiválóbb értekezések és tanulmányok sorából megemlítjük még a következőket: „A lelkiismeret psychológiája Shakespearenél“ Rolfftól; „A német munkás olvasmánya“ Pfannkuche-től; „A XIX-ik század“ Bude-től; „a vallásos népisme alapjai“ Sohn-

rey-től stb. A könyvismertetések és bírálatok közül megemlítjük Häring ismertetését Hackenschmidt dogmatikájáról, a melyről méltán mondja, hogy „az a gyülekezet hittana,“ továbbá a Schäfer néplexikonáról szóló erősen bírálati ismertetést, mely azt mondja, hogy a lexikon nem felel meg, a maga céljának s végül Dix ismertetését az iskolai bibliaügyről Württembergben. E folyóirat egyike a legkedveltebbeknek a prot. Németországban s az ev. vallásosságnak a modern kor-szellemmel és világnézettel való összeegyeztetésére törekszik.

A vallástanítás szent ügyével igen behatóan foglalkozik legújabbán a német prot. időszaki sajtó s az irodalom, s élénk megbeszélés és megvitatás tárgyát képezi a lelkeszi értekezleteknek. E nemben a legkiválóbb irodalmi termékek: Az uniói káté kérdéséhez s Az ev. prot. egyház kátéja Bassermann hiedelbergi tanártól; A konfirmáció s a konfirmációi oktatás Simons bonni tanártól; A felsőbb iskolák ev. vallásos oktatása Vollmer tanártól stb. Ide számíthatjuk még Hess keresztyén hit- és erkölcstanát, Köstlin ó- és újszövetségi vezérfonalát, Rade művét Luther életéről és Kautzsch és Weizsäcker ó- és újszöv. szövegbihiáját. Mindezek a vallásos oktatáshoz nélkülözhetlenül szükséges kiváló legújabb irodalmi termékek Mohr akadémiai könyvkiadó vállalatában jelentek meg Tübingában. Fölhívjuk azokra vallástanáraink és oktató lelkészeink szives figyelmét.

(Rév Fülöp.) Dr. Szilávik Mátyás.

IRODALOM

Testvériség. „Tudjuk, hogy az „Alkotmány“ cikkei Kubinyiek ellen Széll kedveért íródtak, a ki nem haragszik a néppártra csak a „lutheránus pánszlávokkal“ legyen a pártnak békéje. Nos hát a jó párt kiadta az útilapot minden lutheránus tónak, csak hogy kicsit túllőtt a a célon. — A gyöngébbek kedveért ide jegyezzük, hogy a Széll kormány és a néppárt paktuma csak a választásokra vonatkozik. A Széll kormány csakugyan átenged egynehány felvidéki kerületet a néppártnak. Ellenértékül kívánja, hogy a néppárt ne „kompromittálja“ magát a lutheránus pánszlávokkal. A néppárt ebbe bele ment — Ennek következtében a néppárt semmi szín alatt sem fogja jelölni azokat a régi jelöltjeit, akik nem fanatikusai a „hatalmas magyar nemzeti“ humbugnak. Stefanovic, Veselovsky, Hlinka, Micura, Burian, Krupec stb. urak tehát egyszerűen kiakolbólitatnak a néppártból. — A hatalmas nemzeti humbug szempontjából ez mindenestre pompás kis politikai fogás. A néppárt a Széll kor-

mány és a katolikusok kegyelméből biztosítva van és lerásván nyakáról a lutheránus elemeket, ezentúl csak úgy duzzadni fog a hatalmas hazafiságtól. Ellenben a magukra maradt lutheránusokat, ha politikailag szervezkednének, könnyű szerrel fogja legyűrni egyrészt a liberalismus, másrészt a néppárt.“ (Előre lehetett látni hogy az ilyen szövetkezésnek nem lesz jó vége, de az ilyen vég egy kicsit mégis nagyon csúnya!)

Az elsőség pálmája illeti meg napilapjaink sorában kétségbevonhatlanul a „Pesti Hirlap“-ot. A hány kitűnősége van a magyar irodalomnak, csaknem mind a „Pesti Hirlap“ munkatársai közt foglal helyet: Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Dóczy Lajos, Tóth Béla, Kennedy Géza, (Quintus), Kozma Andor (Koboz,) Kóbor Tamás, Ambrus Zoltán, Abonyi Árpád, Bródy Sándor, Murai Károly, Gárdonyi Géza, Verner Gyula, — oly névsor, melylyel igazán, egy más napilap nem dicsekedhetik. Vezércikkirői is elsőrendű publicisták; Kennedy Gézán, Kóbor Tamáson és Bede Jobbon kívül, a kik a lap belső dolgozó társai, vezércikket írnak a lapba: Matlekovits Sándor, Neményi Ambrus, Busbach Péter, stb. A „Pesti Hirlap“ naponkénti gazdag és válogatott tartalmán kívül — csaknem minden nap 24 oldalon jelenik meg, a mivel szintén egyedül áll a napisajtóban — rendkívüli kedvezményekkel is szolgál előfizetőinek; ilyenek: minden óra ingyenes jegyzéknapló, a Divat Szalon című kitűnő divatújság kedvezményes áron való megrendelése és végül a „Pesti Hirlap“ nagy képes naptára, melyet minden előfizető díjtalanul kap meg a karácsony előtti napokban. A „Pesti Hirlap“ 1902-ik évi nagy naptára az eddigi évfolyamoknál is gazdagabb tartalommal és diszesebb nyomdai kiállításban fog megjelenni. A magyar irodalom minden kitűnősége ir az idén a naptárba, melyre mint egy becses irodalmi almanachra már most felhívjuk a magyar olvasó közönség figyelmét. Regénycsarnokában a „Pesti Hirlap“ most Abonyi Árpádnak a fehér asszony cz. regényét kezdi közölni. A „Pesti Hirlap“ előfizetési díja egy óra 2 kor. 40 fillér, félévre 14 kor., negyedévre 7 kor. Divat Szalonnal (megjelenik havonként kétszer, évenként 48 színes divatkép, 24 szabás iv, mértékszerinti szabások ingyen, gyermekdivat stb.) együtt 9 korona. A „Pesti Hirlap“ kiadóhivatának czime: Budapest, v., Váczi-körút 78. szám.

A magyar középosztály lapja, a „Hazánk,“ a legutóbbi időben egészen visszatükrözi azt a fellendülést, a melyben a politikai viszonyok átalakulása következtében az agrárpolitika részesült. A magyar agrárpolitika ezen bátor és szókimondó organuma tartalmasságában gyarapo-

dott, terjedelemben növekedett. a szerkesztőség Budai Barna vezetése alatt egyesíti magában azokat a publicistikai és gazdaságpolitikai, valamint szépirodalmi erőket, a melyek a lap nyolczesztendő pályafutása alatt a politikai, társadalmi és gazdasági egyesületei nagy munkájának bátor harcosai voltak a tollal. A lap előfizetési ára félévre 14 korona, negyedére 7 korona, egy óra 2 kor. 40 fill. Állandó mellékletei „Hazánk”-nak a „Vasárnap” és a „Szövetkezés,” a melyet az előfizetők díjmentesen kapnak, ezenkívül a „Hazánk” előfizetői ajándékképpen egy diszes agráralbumban fognak részesülni. Előfizetések a kiadóhivatalhoz intézendők. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28)

RENDELETEK.

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1901. évi 36898 számú rendelete a báró Wodianer Albert-féle tanítói jutalomdíj adományozása tárgyában.

Valamennyi kir. tanfelügyelőnek.

Mult évi 84056. szám alatt kelt körrendeletemre való hivatkozással felhívom a kir. tanfelügyelőséget, hogy id. kapriorai báró Wodianer Albert által a Magyar Tudományos Akadémia kezelése alá bocsátott 25.000 forintnyi (50.000 korona) alapítványból az 1902-ik évben kiadandó két egyenkint 1000—1000 korona jutalomra nézve, a legnagyobb körültekintéssel és lelkiismeretes bírálat alapján növendékeiket szeretettel nevelő s a leghelyesebbnek ismert tanmód szerint oktató néptanítók közül — az iskolák jellegére való tekintet nélkül — két oly tanítót jelöljön meg, a kik a legkiválóbb gyakorlati eredményt mutatták fel, a gyermek egész lényét fejlesztő erkölcsi és szellemi nevelés terén. Ezen kijelölésnél mérlegelni kell a tanítónak az iskolán kívül a felnőtt nép erkölcsének, értelmiségének és anyagi helyzetének javítása körül kifejtett gyakorlati fáradozását, végre egyéb a tanító értékét, közbecsülését a társadalom előtt emelő jeles tulajdonait és tevékenységét. — Megjegyzem, hogy oly tanító, a ki ezen jutalomban már egyszer részesült, a jutalom elnyerése után számított tíz éven belül jutalomra nem ajánlható.

Kijelölő indokolt és a tanító egész munkásságát felölelő jelentését legkésőbb a folyó évi november hó 15-éig terjeszse föl minden sürgetes bevéjárása nélkül.

Budapesten, 1901. évi június hó 15-én.

Válasz.

Az „Evang. Egyház és Iskola” folyó évi július hó 4-én megjelent 27. számában egy „Nyílt

kérdés” jelent meg, mely egyházi alkotmányunk 280. §-ának törvény magyarázatát kívánja. A hivatkozott szakasz, mely az egyházi alkotmányban az ötödik rész, (az egyházi háztartás) második cím (Az egyházközségi háztartás) alatt fordul elő, így szól: „A lelkésznek és tanítónak egyházközsége vagyonát kezelnie nem szabad, köteles azonban mind a kettő az egyháztanáccsal az ellenőrzés és felügyelet munkájában osztozni, a számvetel munkájába befolylni s a levéltárt kezelni.” A felvett kérdés az, vajjon pld. gimnáziumi tanár (tehát nem „tanító”) lehet-e ugyanazon egyházközségnek rendes pénztárosa, mely őt fizeti? ugyanazon egyházi vagyonnak kezelője, melyből ő maga tanári rendes javadalmazásban részesül?

Nagyon sok olyan szakasza van egyházi alkotmányunknak, a mely az élet által lépten nyomon felszínre vetett kérdések elbírálására nézve szembevetendő, határozott s megnyugtató feleletet adni nem képes. Némely esetben pedig kategorikus rendelkezést találunk ugyan az egyes szakaszokban, viszont teljes megnyugvást az ilyen szakaszok sem nyújtanak s mert „a betű öl.” kutatni kezdjük a törvényhozónak igazi akaratát, melyet töprengő agyunk magának a tömör törvénynek néhány szavából alig tud kiolvasni. Így született meg az a jogi axioma, hogy a törvényt helyes magyarázat útján, kiterjeszteni mindig lehet, sőt szükséges is. Szükségét látom annak a jelen esetben annál is inkább, mert az egyházi vagyon kezelésével függ össze a szóban forgó szakasz, vagyoni vonatkozású kérdésekben pedig a legmesszebbmenő rigorozításra van szükség. Tehát inkább terjesszük ki a 280. §. betűjében foglalt korlátozást, semhogy azt betű szerint alkalmaznók. Azt hiszem, hogy zsinati képviselőink, főként pedig az egyházi alkotmány ötödik részének kiváló előadója, Poszvék Sándor is így gondolkoznak. Szándékosan hivatkozom éppen őra, mert a jelen esetben bizonyára ő a legilletékesebb e fontos kérdésnek elbírálására.

Zsinatunknak anyaggyűjteménye, így többek között az előadói javaslatok és azoknak indoklásai — jóllehet annak idején azoknak kinyomatása s közkincscsé tétele kimondatott — tudtommal még csendes álmukat alusszák az egyetemese levéltárban. Pedig a jelen esetben első feladat volna a „nyílt válasz”-ban felvetett kérdés eldöntése czéljából ezekbe betekinteni. Az is lehetséges, hogy a hivatkozott előadói indokolás sem nyújtana a jelen esetben bővebb s megnyugtató magyarázatot; annyi azonban kétségtelen, hogy a hazai evang. egyházjog szegényes irodalmára nem lenne közömbös a zsinat anyaggyűjteményének kiadása. Közkezen forgó, de vázlatos munkák távolról sem elégtiek ki ilyen rejtettebb kérdések kifejtésénél az egyházjogunkkal foglalkozóknak igényeit.

Szóval nem marad más hátra, mint a tör-

vényhozónak akaratát ebben a részletkérdésben, a háztartási rész egészén visszatükröződő szellemből, egyházi alkotmányunk alaptételeiből s a ratio juris alapján kihámozni. Jól tudom, hogy éppen a háztartási résznek számos szakasza, annak a hegyek közé ékelt kis egyházközségnek szól, a hol műveltebb egyháztagok hiányában rendet csak a törvényben felállított szigorú korlátozás és a magasabb s nagyobb értelmi fajsúlylyal bíró egyházkormányzati ellenőrző hatóságok létesíthetnek. Ugyde viszonylag véve nem éppen annyira indokolható-e a gimnáziumot fenntartani képes, tehát bizonyára nagyobb, intelligensebb egyházközségben, az egyházközség által fenntartott költséges gimnázium tanárának incompatibilitása az egyházközségi vagyonkezelésben, mint faluhelyen a tanítóra nézve kifejezetten kimondott korlátozás?

Sőt miután a tanítókra nézve általában ki van mondva a korlátozás, ennél fogva a nagy, városi egyházközségekben a tanító, a kinek iskolája és fizetése jelentéktelenebb mértékben érdekli az egyházközség vagyoni viszonyait, nem lehet egyházi pénztáros, ellenben ugyanazon egyházban, az egyház által végső erő megfeszítéssel fenntartott, tehát az egyház vagyonát sokkal nagyobb mértékben igénybe vevő fő vagy algimnázium tanára a 280. §. betűszerinti értelmezése szerint lehet egyházi pénztáros! Miután ez az eset elképzelhető, sőt a „nyílt válasz”-ban felvett kérdésből sejtve valahol bizonyára napirenden van, — kérдем: micsoda ratiója van a 280. §-nak, ha azt betű szerint értelmezzük? Ha betű szerint értelmezzük, niincsen ratiója! Nezetem szerint a 280. §-sal a törvényhozó azt akarta, hogy olyan egyházi rendes tisztviselő, a ki vagy fizetésénél, vagy az egyház vagyonát terhelő iskolában elfoglalt állásánál fogva szorosabb kötelekkel van fűzve az egyházhoz, a lelkészhez s méltán érdekelt félnek mondható: az egyház vagyonának kezelésébe, pénztárnoki minőségben, ne folyhasson be. Oktalanság volna azt gondolni, hogy ez bizalmatlanság az egyház testéhez tartozó iskola tanárával vagy tanítójával szemben. A protestantismust jellemző puritan szellem követelménye ez s hogy minél inkább érvényesüljön, az egyházi alkotmány 226. §-a súlyos felelősséget ró a vagyonkezelőre s a vagyonkezelést ellenőrző hatóságra, az egyháztanácsra.

ÜZENETEK.

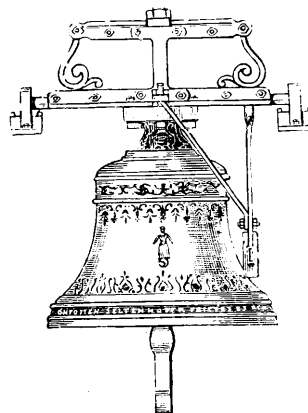
Kézirat visszaküldésére nem vállalkozom.

Sz. L. Köszönettel vettem a lelkészi értekezleten felolvasott dolgozatot; az volna kívánatos, hogy a mely eszmével egy-egy értekezlet foglalkozik: az

egész egyház is megismerje azt; így képződnek erős közvélemény. — **B. L.** Nem az én feladatom az illetékes forum elé vinni az ügyet; minapi üzenetemből méltóztatik látni, hogy már akkor úgy intézkedtem s a nyilvánosság előtti tárgyalást megakadályoztam. — **B. D.** Sok tudósítás várja most, hogy sorra kerüljön! — **L. I.** Sziveskedjék a lapot megrendelni. A beszédet örömezt kiadom. — **J. J.** A lelkészfiakat segítő egyesületbe a belépést a nyomtatott nyilatkozat aláírásával az ügyvivőnek sziveskedjék beküldeni B.-Bánfalvára. Elkedvetlenül, hogy oly lassan megy a jelentkezés!

Alapított 1816. Alapított 1816.
Hazánk legrégebb harangöntődéje
SELTENHOFER FRIGYES FIAI
 csász. és m. kir. udva-i szállítók
 SOPRONBAN.

Ajánlják legjobban berendezett harangöntődjüket a t. egyházak és községeknek.

Harangok bármely nagyságban és zengzetben, csak a legfinomabb harangérczből, tiszta csengető hanggal öntetnek.

Repedtharagok újra öntetnek; ezek, valamint az új harangok a már

meglevőkhöz teljes összhangzatban öntetnek. **Minden harang** hangja **előre** határozatik meg.

Különösen figyelmeztetjük szabadalmazott **kovácsolt vasból** készült szerkezetünkre nagy harangok részére, mely által ezek könnyen húzhatók s a falakat nem rázzák. Fakoronákkal bíró harangok ezen szerkezetre olcsó ártat alkalmasnak.

Kovácsolt vasból készült tűzmentes **harangállványokat**, czélszerű szerkezetben s olcsó árak mellett legjobban ajánlunk.

Előnyös feltételek engedtetnek.

Költségvetéssel s képes árjegyzékkel postafordultával szolgálunk. 9. 12-5

Tíz évi jótállás.

Pályázat.

Alulírott oly

KÁPLÁNT

keres, ki a magyar és német nyelvben jártas. Pályázhatnak olyanok is, kik talán alkalmat keresnek, hogy a német nyelven való lelkészi működésben magukat gyakorolhassák. — **Díjazása:** 400 korona és teljes ellátás. Az állás legkésőbb **augusztus végén** elfoglalandó.

Levél, 1901. július 10-én.

Posch Frigyes

levél-m.-ó.vári ev. lelkész

66 2-2

Pályázat.

Az **eperjesi** ág. h. evang. kerületi collegium államilag segélyezett **főgimnáziumában** az 1901—1902. tanévre két tanári állás töltendő be, — a) Ezen állásoknak egyike

rendes tanári

állás, melyre **latin-magyar**, esetleg **latin-tör-ténetre** képesített pályázók folyamodhatnak. E rendes tanári állást a collegium fenntartó testületének meghallgatása után a nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr tölti be. — A rendes tanár javadalmazása: **2400 korona** törzsfizetés, mely fokozatosan 2800, illetőleg 3200 koronára emelkedik, 500 korona lakpénz és öt 200 koronát tevő ötödéves korpótlék. — Hogyha már alkalmazásban lévő rendes tanár választatnék meg, akkor ez azonnal véglegesen alkalmaztatik; hogyha pedig olyan pályázóra esnék a választás, ki még nem volt alkalmazva, de oklevéllel bír, akkor ez rendes tanári fizetéssel alkalmaztatik ugyan, de csak egy évi sikeres működés után fog állásában véglegesített. Okleveles pályázó hiányában a tanszék ideiglenesen fog betölteni helyettes tanárral, kinek jutalomdíja 1600 korona lesz. — b) A másik betöltendő állás **helyettes tanári** állás, melyre philológiai vagy történelmi képesítéssel bíró pályázók folyamodhatnak. Javadalma **1600 korona**. — A kik e két állásnak bármelyikére pályázni kívánnak, azok életkoruk, vallásuk, végzett tanulmányaik, tanári képesítésük, eddigi szolgálataik, katonai kötelezettségek és egészségi állapotokról szóló okiratokkal felszerelt folyamodványukat (az a) alatti rendes tanári állásra vonatkozót a nm. m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter úrhoz czimezve) a collegiumi főgimnázium igazgatóságához **f. é. aug. 1-éig** küldjék be. — Csak protestánsok pályázhatnak. — Intézetünk az országos tanári nyugdíjintézet tagja. — Az állások **f. é. szeptember 1-én** elfoglalandók.

Kelt Eperjesen, 1901. június 30 án.

Dr. Schmidt Gyula

colleg. felügyelő.

64. 2-2

Pályázat rajztanári állásra.

Az államilag segélyezett rimaszombati egyesült prof. főgimnáziumban a

rajztanári tanszék

kinevezés útján fog betölteni. Rendes tanár fizetése 2400 kor. és 500 kor. lakásbér, helyettesé 1600 korona. A rendes tanári állással 5 izben 200—200 kor korpótlék van összekötve, a törzsfizetés pedig 2800 s 3200 koronáig emelkedik. A tanórák száma 20—21, a megválasztott 1901. szept. 1-ső napján tartozik állását elfoglalni. A pályázók felszerelt kérvényeiket a nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz czimzetten f. 1901-ik év aug. hó 20-ikáig alantírt igazgatóságához nyújtják be. Csak ágost. hitv. evang. vallásúak pályázhatnak.

Rimaszombat, 1901. júl. 15.

Bodor István

igazgató

67 2-1

HÖNIG FRIGYES

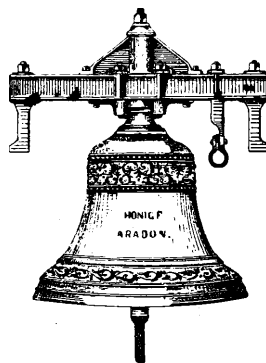
gőzüzemre berendezett

harang- és ércöntődéje, szivattyú-gyár

ARAD, Rákóczy-utca II-28. szám.

— Alapított 1840-ben. —

A legnagyobb állami éremmel kitüntetve 1890-ben

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben **40% súly és ár megtakarítás** éretik el.

Kitűnő jó hang és tartósságáért **10 évi szavatolás!**

A legkedvezőbb fizetési feltételek!

Vasúti szállítás ingyen

Forgatható vasharangfelszerelések és vasharangállványok. **Régi harangoknak** forgatható vasszerelésre való átalakításuk avagy azoknak **csekély felülfizetés mellett új harangokkal való becserélések.**

Bővebb felvilágosítás és képes árlapok kívánatra **díjmentesen** küldetnek. 10 24-8

